

Реферат на тему: "Марко Черемшина, життя і творчий шлях"

Марко Черемшина

Реферат на тему:

Марко Черемшина,

життя і творчий шлях

Видатний український письменник-демократ і культурно-громадський діяч Марко Черемшина увійшов в історію української літератури як талановитий майстер слова, співець знедоленої Гуцульщини. Його самобутня творчість всебічно відбиває тяжке життя українського трудового люду колишньої Буковини й Галичини в умовах буржуазно-поміщицького ладу цісарської Австро-Угорщини і панської Польщі. Письменник належав до того кола прогресивних письменників кінця XIX — початку XX ст., на яке вирішальний вплив мала могутня творча індивідуальність Івана Франка і його революційно-демократичні ідеї. Соратниками і побратимами Марка Черемшини по перу були Василь Стефаник і Лесь Мартович, Осип Маковей і Ольга Кобилянська, Михайло Яцків і Стефан Ковалів.

Західноукраїнські землі перебували в той час під гнітом цісарської Австро-Угорщини. Трудящі маси краю вели вперту і тривалу боротьбу за своє соціальне і національне визволення, за вільний культурний розвиток. Передові, демократично настроєні письменники Галичини й Буковини, йдучи за І. Франком, орієнтувалися на культуру й літературу всього українського народу, насамперед на творчість Тараса Шевченка. Такі з них, як Василь Стефаник, Лесь Мартович і Марко Черемшина, що склали так звану "покутську трійцю", вже на початку своєї творчої біографії зайняли помітне місце в загальноукраїнському літературному процесі. Цьому сприяла їхня виразна письменницька індивідуальність, яскраве літературне обдарування. І. Франко у статті "З останніх десятиліть XIX в." писав: "Наша проза під пером Кобилянської, Стефаника, Черемшини, Яцківа набрала поетичного лету, мелодійності, ніжності, грації та різnorodності..."

Глибокий і всесторонній знавець селянського життя і побуту Марко Черемшина показав у своїх творах колоритну панораму життя гуцульського села впродовж понад чверті століття. Спостережливе око письменника-демократа і народолюбця пильно стежило за всіма соціальними змінами, що відбувалися в житті селян і вели від .покори до активного соціального протесту.

Марко Черемшина здійснив творчий подвиг, написав головну книгу свого життя, у якій з великою художньою силою показано три етапи повільного вмирання гуцульського села: в "Карбах" воно задихається в лабетах злиднів, безземелля, марновірства, темноти, соціального гніту, в циклі "Село за війни" — воно "вигибає" під пострілами обох воюючих армій, не раз ілюструючи відомі слова В. І. Леніна, що

імперіалістична війна "це — найреакційніша війна, війна сучасних рабовласників за збереження і зміцнення капіталістичного рабства", у "Верховині" його прибирають до рук нові пани і орендарі, ласі до чужого шматка, руйнуючи його матеріально і морально.

Свіжість таланту Марка Черемшини, його неповторна і наскрізь оригінальна мистецька палітра, самобутнє поетичне світобачення — все це забезпечило його творчості почесне місце в українській дожовтневій прозі.

Марко Черемшина (Іван Юрійович Семанюк) народився 13 червня 1874 р. в с. Кобаках Крсівського повіту в селянській родині. Батько Марка Черемшини Юрій Семанюк хоч і належав до бідних селян, але як для свого становища був людиною освіченою, дружив з Юрієм Федьковичем, мав дома чималу бібліотеку, любив співати, малювати.

Дитячі літа майбутнього письменника пройшли у діда по матері Дмитра Олексюка. Пізніше у автобіографічній новелі "Карби" Марко Черемшина зворушливо розповість про свої дитячі враження і переживання, про ті картини, які він виніс із гостинної дідової хати. Після закінчення сільської початкової школи у 1889 р. батько віддав сина до коломийської польської гімназії, де він, як і інші селянські діти, пройшов сувору життєву школу. Поетична картина розлуки з селом, мрії батьків і дітей про навчання, про кращу долю відтворені пізніше у "згадці", присвяченій пам'яті батька, "Бо як дим підіймається". Синова наука дорого обходилася батькам. Щоб його утримувати в гімназії, вони щороку продавали по моргові поля. Юнак зазнав різних принижень, поки не скинув селянський одяг і не вбрався у міську одягу, поки не опанував добре польську мову. Невдовзі Іван Семанюк став одним з перших учнів гімназії. Не задовольняючись програмою, він пильно зайнявся самоосвітою, читав книжки з бібліотеки, яку таємно збирали гімназисти. Це були переважно твори українських, російських і польських письменників.

"У гімназії,— писав письменник у "Автобіографії",— зазнакомився я з цілою нашою літературою від договорів з греками та Даниїла Заточника до Франка і Чайченка. Дуже велике враження робили тоді на мене Шевченко, Франко і думи та народні пісні у збірнику Головацького. Крім того, я захоплювався дуже Гомером, Шекспіром, Словацьким, Шіллером і Гоголем".

В старших класах гімназії Марко Черемшина розпочав свою літературну діяльність. Влітку 1895 р. він написав драму "Несамовиті" і надіслав її на конкурс, оголошений львівським журналом "Зоря". У драмі показано життя сільської молоді, яка боролася з соціальною несправедливістю, темрявою і забобонністю селян. Хоч драма й була оцінена рецензентом позитивно, вона ні в друк, ні на сцену не потрапила, текст її загубився. Збереглися лише два уривки чорнового автографа — початок першої і п'ята дія.

На початку квітня 1896 р. в чернівецькій українській газеті "Буковина", яку редагував відомий письменник, критик і публіцист О. Маковей, надруковано перше оповідання І. Семанюка "Керманич" під літературним ім'ям "Марко Черемшина".

Після закінчення гімназії Марко Черемшина восени 1896 р. виїжджає до Відня, щоб продовжити навчання в університеті. Він мав намір вступити на медичний факультет, але там була дуже висока плата за навчання, тому записався на юридичний, де плата була найнижчою. Пізніше в "Автобіографії" Черемшина писав: "Права учився я у Відні для хліба, а більше займався літературою та просвітою", "зачитувався в красному письменстві німецькому та російському..." У Відні Марко Черемшина, крім навчання, займається культурно-громадською роботою, стає членом земляцьких студентських товариств "Січ", "Товариство студентів з Росії", робітничого товариства "Поступ". Ці товариства влаштовували літературні вечори, дискусії, відзначали пам'ятні літературні дати. Під впливом новітньої європейської модерністської літератури він пише свій "ескіз з великоміського життя" "Нечаянна смерть", створює цикл поезій у прозі "Листки". Старші товариші по перу О. Маковей і І. Франко доброзичливою критикою і дружніми порадами допомогли молодому письменникові вийти з манівців модернізму і повернутися до зображення народного життя. У травневій книзі "Літературно-наукового вісника" за 1899 р., редагованого І. Франком, було надруковано два "образки з гуцульського життя" — "Святий Николай у гарті" і "Хіба даруймо воду", які засвідчили появу нового письменника-реаліста. Протягом 1900 і 1901 рр. у львівському "Літературно-науковому віснику" і чернівецькій "Буковині" надруковано ще ряд оповідань, які склали першу книгу письменника "Карби. Новели з гуцульського життя", видану у 1901 р. заходами студентського товариства "Молода Україна". Ця невеличка книжечка одразу поставила Марка Черемшину на одне з чільних місць серед українських новелістів початку ХХ ст.

Після виходу "Карбів" у літературній творчості Марка Черемшини настала тривала перерва. 1901 р. він закінчив навчання в університеті, та лише у 1906 р. одержав диплом. Фахова практика у Відні не давала йому задоволення, тому Марко Черемшина з жовтня 1906 р. перебрався до містечка Ділятина, де працював адвокатом шість років. У 1912 р. він відкрив власну адвокатську канцелярію в м. Снятині і тут залишився до кінця життя, захищаючи селян від австро-цісарської і польсько-шляхетської сваволі.

Дружина письменника згадує, що в ці роки "на його письмовому столі поруч з суворими і стислими кодексами і різними юридичними книгами були чернетки, замітки до майбутніх творів. Він завжди був у творчому настрої. В адвокатській канцелярії Черемшині набігала не одна тема, не один сюжет викреслювався в його уяві. Серед паперів були плани новел, матеріали

для яких брав письменник з судової практики. Однак основний професійний обов'язок відсував творчі задуми на другий план".

На початку першої світової війни Марко Черемшина разом з дружиною виїхав до батьків у село Кобаки, яке опинилося у зоні воєнних дій. Він був свідком жахливих картин воєнного лихоліття, від якого страждали насамперед прості люди, убогі гуцули. З листопада 1914 р. до січня 1915 р. письменник вів щоденник, у якому занотовував свої враження від воєнних подій. "В Ілінцях дуже позбиткували людей" (10. XII 1914), "...повели гуцулів, 20 жінок і дівок..., а село їм спалили. Нагайками їх били, аж кров

йшла" (20. XII 1914), "В Рожнові тиф ґрасує" (23. XII), "...наші (тобто австро-угорські солдати.) зближаються, але дуже хлопів вішають" (25. XII), "В Дехтинці... багато хлопів повітано" (6. I 1915), "На Буковині страшно вішали., а ще били страшно" (9. I 1915).

Марко Черемшина не міг лишитися байдужим до страхіть злочинної війни, у нього виникає задум цілої книги оповідань "Село за війни". У цей час він працював над новелами "Село вигибає", "Зрадник", "Село потерпає" та іншими. Сюжети для своїх творів письменник брав безпосередньо з життя.

У травні 1915 р. Марко Черемшина повернувся до Снятина, де продовжував громадську і письменницьку роботу.

Після закінчення імперіалістичної війни і розпаду Австро-Угорщини західноукраїнські землі загарбала панська Польща. Буржуазна влада почала переслідувати прогресивні сили краю, які під впливом перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції піднялися на боротьбу за соціальне і національне визволення, за возз'єднання з Радянською Україною. Марко Черемшина знову відкрив адвокатську канцелярію у Снятині, де, як писав у "Автобіографії" "заступав мужиків перед судом та різними властями".

Письменник налагоджує зв'язки з Радянською Україною, посилає свої нові твори в київські та харківські журнали. У 1925 р. у Києві вийшла книжка новел Марка Черемшини "Село вигибає", до якої ввійшли новели із збірки "Карби", а також нові оповідання і переклади. Окрилений цим успіхом, письменник активно займається літературною творчістю, готує нову книжку. Раптова смерть 25 квітня 1927 р. обірвала всі його творчі плани. Нові дві збірки оповідань — "Село вигибає. Вибрані оповідання. Кн. 1" і "Верховина. Вибрані оповідання. Кн. 2" вийшли у видавництві "Книгоспілка" 1929 р. уже посмертно.

Марко Черемшина добре знав українську літературу. В його особистій бібліотеці були зібрані майже всі кращі твори української дожовтневої літератури. З російської літератури його улюбленими письменниками були Пушкін, Гоголь, Кольцов, Лермонтов, Чернишевський, Салтиков-Шедрін, Тургенєв, Толстой, Достоевський, Успенський, Короленко, Горький. Бібліотеку заповнювали книги польських, болгарських, західноєвропейських письменників, які він читав в оригіналі, вільно володіючи основними європейськими і слов'янськими мовами.

Марко Черемшина — один з найбільш "фольклорних" українських письменників. Усна народна поезія — відчутний складник його оригінальної літературної творчості. Вона присутня і в виборі сюжетів, і в композиції, і в змалюванні образів, і в мовностилістичних засобах кожного твору, і в інтонації розповіді. Народні пісні, голосіння, казки, оповідання, прислів'я і приказки, народне образне слово, вплетені в авторський текст, сприймаються як невіддільна його частина. У "Автобіографії" Марко Черемшина зазначав: "Етнографічних матеріалів я не збирав, бо сам був тим матеріалом, пересякнувши наскрізь народними піснями та казками із самого малку. Я виріс серед співанок, та казок, та сопілок, вдихав їх в себе і віддихав ними". Отже, художнє світобачення і світосприймання письменника було глибоко народним, йшло

від народних джерел. Трагізм народного життя у конкретно-історичних обставинах того часу, узагальнений в усній літературі народу, знайшов своє відображення у трагічних образах і життєвих колізіях оповідань, малих фейлетонів, новел, образків і ескізів Марка Черемшини. Це не декоративне оздоблення, не зовнішнє запозичення фольклорного матеріалу, а органічне злиття з ним. Літературно-фольклорний симбіоз — характерна риса самобутнього таланту Марка Черемшини.

Марко Черемшина був свідомий свого громадянського покликання і письменницького обов'язку. Якщо перші написані ним твори були на теми "з великоміського життя", про "ледові квіти" і "заморожені фіалки", то дуже скоро він зрозумів своє покликання, раз і назавжди визначив напрям своєї творчості, присвятивши її життю того середовища, в якому народився, серед якого жив і яке найкраще знав. Як і В. Стефаник, він став "поетом мужицької розпуки", не шукав на селі ні етнографічної екзотики, ні поетичної ідилії, а сприймав його таким, яким воно було, — темним, забобонним, убогим, знедоленим, прибитим віками безпросвітньої нужди і зневаги, що не бачило ніякого виходу із своєї приреченості. Основа творчості Марка Черемшини глибоко соціальна. На самому початку своєї літературної діяльності молодий письменник висловив своє ставлення до села і його соціальних контрастів.

Марко Черемшина, як і його літературні побратими Василь Стефаник і Лесь Мартович, бачив безвихідне становище мужика. Пізніше, уже досконало знаючи соціальну анатомію гуцульського села і показавши весь трагізм його життя протягом першої чверті ХХ ст., Марко Черемшина з гірким болем відзначав: "Серед мужиків усього світу наш мужик у найгіршій положенню, з якого не може знайти виходу. Злягає на нього щораз то інша і щораз то лютіша форма кріпацтва, поневолення і голоду і давить його, як скала. І ніхто його не шкодує, ніхто йому не помагає, а навпаки: кожний його використовує ("Стефаникові мужики").

Рання творчість Марка Черемшини сильна показом темних сторін селянського життя. Як письменник-демократ він співчував долі своїх героїв, віддавав їм усю любов свого серця, палко бажав поліпшити їхнє життя.

Творчість Марка Черемшини привернула увагу критики. І. Франко у статті "З останніх десятиліть ХІХ в." одразу визнав талант молодого прозаїка і зарахував його до "різнобарвної китиці індивідуальностей" в українській літературі початку ХХ ст. А Леся Українка назвала Марка Черемшину "цікавим і оригінальним талантом".

Після тривалої перерви, на початку імперіалістичної війни, Марко Черемшина знову повернувся до літературної творчості. Основною темою його нових оповідань стає "село за війни".

Марко Черемшина не був письменником-моралістом, він визнавав, що "казання ні сам не люблю, ні другому вертіти ухо науками не вакаюся" ("Своя наука"). У своїх творах він оспівав чистоту взаємних людських почуттів, вірну любов гуцулів, їх палкий темперамент, серед чорних буднів важкого побуту знаходив світлу поезію чистого кохання.

Марко Черемшина виступав також з рецензіями, літературно-критичними

статтями, спогадами, підтримував прогресивні тенденції літературного розвитку. Надзвичайно високо цінував він творчість Т. Шевченка і І. Франка. Добрим словом згадував він про Ю. Федьковича, записавши від свого батька спогади про "буковинського соловія" ("Спомини Семанюка про Федьковича"). Найбільше уваги приділив Марко Черемшина своєму побратиму В. Стефанику, присвятивши йому кілька художніх творів і літературно-критичних статей ("Добрий вечір, пане-брате...", "Желання", "Його кров", "Під осінь", "Стефаникові мужики"), у яких з любов'ю і натхненням говорив про творчість цього незрівнянного майстра новели, "поета мужицькі розпуки", який "приріс до села серцем і душею". Перед ним селяни "всі свої рани розкривають, весь свій біль на сонце видобувають, всю тугу ріками розливають, всю свою розпуку чорними хмарами розкладають". Марко Черемшина бачив у Стефаникові насамперед народного письменника, що сам вийшов з народних низів і зумів народний біль перенести на папір, видобути з свого серця "слова, гей зорі".

Один з дослідників життєвого і творчого шляху письменника О. Засенко справедливо відзначає, що творчість Марка Черемшини "ввібрала в себе нев'янучу красу й привабливість того краю, який породив письменника-народолюбця і надихав його високопоетичне слово. У кожній новелі Марка Черемшини так чи інакше відбився духовний світ його земляків гуцулів-верховинців, їх уявлення про природу й суспільство, про добрі й злі сили, їх віковічні прагнення до вільного, щасливого життя".

Широке всенародне відзначення 100-річчя з дня народження Марка Черемшини у 1974 р. ще раз засвідчило любов до нього народу, невмирущість його творчості¹². Дата ця відзначалася згідно з ухвалою ЮНЕСКО.

Радянський народ глибоко шанує пам'ять видатного письменника-демократа. З 1949 р. в м. Снятині працює літературно-меморіальний музей письменника. Реставровано і відкрито як музей рідну хату Марка Черемшини в с. Кобаках. Там же споруджено пам'ятник співцеві Гуцульщини, а в Снятині відкрито пам'ятник-погруддя.

За сучасних умов невідомо змінилася Гуцульщина, ставши краєм матеріального достатку і високої культури. Навколо рідного села письменника розкинулись поля колгоспу імені Шевченка. "Село розквітає" — так говорять земляки Марка Черемшини про своє село, перефразовуючи колишній його крик душі "Село вигибає". Високоталановита і глибоко демократична за своїм ідейним змістом творчість Марка Черемшини нині стала надбанням всього багатонаціонального радянського народу.

Твори письменника видаються нині величезними тиражами, їх перекладено на російську, болгарську, польську, чеську, угорську, німецьку, румунську, сербохорватську, словенську, іспанську та інші мови світу. Перекладач творів Марка Черемшини на болгарську мову Петко Атанасов писав: "У скарбниці національної та світової літератури залишаються лише справді самобутні таланти, які зуміли своєрідно передати минуле й сучасне свого народу, його мрії та сподівання. Таким, безперечно, оригінальним майстром українського слова, тонким художником прекрасної Гуцульщини з її незрівнянною гірською красою був і Марко Черемшина.

Він був також гуманістом, який щиро любив своїх знедолених земляків, людей з

великим серцем, які вміли по-справжньому любити своїх друзів і ненавидіти ворогів. За це шанують Марка Черемшину не лише на Україні. Перед ним з пошаною схиляються зарубіжні читачі".

Художні здобутки прози Марка Черемшини щедро використовують українські радянські письменники, освоюючи її високу поетичність, тонкий ліризм, самобутню образність, разюче вміння заглибитися у внутрішній світ простої людини, показати її великою і чистою в усіх помислах і ділах, у єдності з дивосвітом природи.